Singapur'daki Endonezya serveti

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

Tarihin biçimlendirdiği bir ilişki

Singapur ile Endonezya arasındaki ilişki bir çatışmayla başladı. 1960'ların başındaki Konfrontasyon (Konfrontasi) döneminde Endonezya, o sırada Singapur'u da kapsayan Malezya'nın kurulmasına karşı çıktı ve boğazın karşı yakasına sabotajcılar gönderdi. 1965'in başlarında iki Endonezyalı deniz piyadesi Orchard Road'daki MacDonald House'u bombaladı. İkisinin 1968'de idam edilmesi üzerine yaklaşık 300 öğrenci Cakarta'daki Singapur büyükelçiliğine saldırdı. Diplomatik ilişkiler ancak 7 Eylül 1967'de, ASEAN'ın kuruluşundan bir ay sonra kuruldu.[1] Bunu izleyen bölgesel diplomasi F.IV. Bölüm'ün konusudur.

Ekonomik bağlar kısa sürede çatışmanın hatırasından daha güçlü çıktı. Devlet Başkanı Suharto'nun Yeni Düzen (Orde Baru) döneminde Endonezya hızla büyüdü ve çoğu Çin asıllı Endonezyalı ailelere ait büyük iş gruplarından oluşan bir sınıf ortaya çıktı. Bu aileler için Singapur, kendi ülkelerinin henüz sağlayamadığını sunuyordu: istikrarlı bir para birimi, sözleşmelere işlerlik kazandıran bankalar, common law'a dayalı bir hukuk sistemi ve dillerinin ve ticari ağlarının kendini evinde hissettiği bir toplum. Kentte hesap açtılar, mülk satın aldılar, holding ve ticaret şirketleri kurdular. D.III. Bölüm'de incelenen 1997–1998 Asya finansal krizi

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

ve Mayıs 1998'de Cakarta'da yaşanan şiddet olayları, sermayenin ve ailelerin bu hareketini hızlandırdı. Pek çok grup o zamandan beri hazine yönetiminin, idari kadrolarının ve aile servetinin bir kısmını Singapur'da tutmaktadır.

Endonezya varlıklarının ölçeği

Singapur'da ne kadar Endonezya serveti tutulduğu uzun süre tahminlere ve söylentilere konu oldu. İlk somut rakamlar, aşağıda 4. Kesim'de incelenen Endonezya'nın 2016–2017 vergi affından geldi. Mart 2017 sonuna kadar Endonezyalı vergi mükellefleri Singapur'da tutulan 751,19 trilyon rupiahlık (Rp 751,19 trilyon) varlık beyan etmişti. Bu tutar, beyan edilen tüm yurt dışı varlıkların yüzde 73,08'ine karşılık geliyordu. Singapur'u çok gerideki yüzde 7,48 ile Britanya Virjin Adaları, yüzde 5,47 ile Hong Kong ve yüzde 5,14 ile Cayman Adaları izliyordu. Dönemin haberlerinden çıkan döviz kuruyla Singapur rakamı yaklaşık 56 milyar ABD dolarına (US$56 milyar) denk gelir.[2]

Bu rakamlar gerçek tutarın altındadır. Yalnızca katılımcıların beyan etmeyi seçtiği varlıkları kapsarlar. Britanya Virjin Adaları veya Cayman şirketlerindeki pek çok varlık da zaten Singapur'dan yönetiliyordu. Dönemin tahminleri, Singapur'daki toplam Endonezya servetini çok daha yüksek gösteriyordu. Af döneminin sonunda yayımlanan bir analiz, Endonezyalıların Singapur'da yaklaşık Rp 2.600 trilyon tuttuğunu ve bunun Rp 650 trilyon civarındaki kısmının gayrimenkul gibi yatırıma dönüştürülemeyen varlıklardan oluştuğunu tahmin ediyordu. Endonezyalı bir vergi analisti 2016'da Singapur bankalarının müşterilerinin yaklaşık yüzde 60'ının Endonezya vatandaşı olduğunu ileri sürdü.[3] Bu rakamı doğrulayan resmî bir kaynak yoktur. Rakam büyük olasılıkla bölgeden gelen özel bankacılık müşterilerini kastetmektedir. Yine de Endonezya servetinin Cakarta'dan bakıldığında ne kadar merkezî göründüğünü gösterir.

Singapur'dan ve Singapur üzerinden yatırım akışları

Singapur, Endonezya'daki doğrudan yabancı yatırımın da en büyük kaynağıdır. Endonezya Yatırım Bakanlığı'na göre Singapurlu yatırımcıların payı 2024'te 20,1 milyar ABD doları, 2025'te ise 17,4 milyar ABD doları oldu. Bu, o yılki toplam

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

doğrudan yabancı yatırımın kabaca yüzde 30'u demekti. 2025'te Singapur'u 10,6 milyar ABD doları ile Hong Kong, 7,5 milyar ABD doları ile Çin ve 4,5 milyar ABD doları ile Malezya izledi. 2010 ile 2025 arasında Singapur, Endonezya'daki toplam doğrudan yabancı yatırıma Rp 2.055,71 trilyon, yani yüzde 28,6 oranında katkı yaptı.[4]

İstatistikler doğrudan yatırımcının ülkesini kaydeder. Singapur kaynaklı olarak kaydedilen yatırımın büyük kısmı, I.I. Bölüm'de açıklandığı gibi Güneydoğu Asya faaliyetlerini Singapur'dan yöneten çok uluslu grupların sermayesidir. Bir başka kısmı ise yurt içi şirketlerini Singapur'daki araçlar üzerinden elinde tutan Endonezyalı ailelere ve gruplara aittir. Bu tür yapılar Singapur bankalarına ve sermaye piyasalarına erişim, yatırım anlaşmalarının koruması ve pay sahipleri arasındaki uyuşmazlıklar için tarafsız bir yargı yeri sağlar. Bazı sahiplerin Endonezya varlıklarının nihai mülkiyetini Endonezya vergi makamlarının gözünden uzak tutmasına da imkân verdiler. Cakarta'nın defalarca daha fazla şeffaflık talep etmesinin bir nedeni budur.

İki ülke arasındaki vergi anlaşması bu akışların çerçevesini oluşturur. İlk anlaşma 1992'den beri yürürlükteydi. Güncellenmiş anlaşma 4 Şubat 2020'de Singapur adına Indranee Rajah, Endonezya adına Sri Mulyani Indrawati tarafından imzalandı. Anlaşma gayrimaddi hak bedelleri ve şube kârları için stopaj oranlarını düşürür, belirli değer artış kazançlarını kaynak devlette vergiden muaf tutar ve anlaşmanın kötüye kullanılmasına karşı uluslararası standartları içerir.[5] Revize anlaşma 23 Temmuz 2021'de yürürlüğe girdi ve 1 Ocak 2022'den beri uygulanmaktadır.[6] Yeni anlaşmadaki temel amaç testi, esas amacı anlaşma avantajlarından yararlanmak olan yapılar için bu avantajların talep edilmesini zorlaştırır.

Özel bankacılık, aile ofisleri ve Endonezyalı müşteri

Singapur'un özel bankaları için Endonezya, onlarca yıldır Singapur'un kendisi dışındaki en önemli tekil pazardır. Endonezyalı müşterilere geleneksel olarak doğrudan Singapur'dan hizmet verilir. Bankacıya giden müşterinin kendisidir. İlişki çoğu zaman birkaç kuşağı kapsar ve özel bankacılığı ailenin iş grubu için kurumsal bankacılıkla birleştirir. Singapur'un yerel bankaları da Endonezya'da kendi

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

varlıklarını oluşturmuştur. DBS, OCBC ve UOB'nin hepsinin Endonezya'da bankacılık yan kuruluşları vardır. Bu kuruluşlar onlara müşterilerinin yurt içi faaliyetleri hakkında bilgi sağlar.[7]

Endonezya aile servetinin yapısı vergi aflarından bu yana değişti. Bir zamanlar numaralı hesaplarda veya nominal (nominee) hesaplarda tutulan varlıklar artık Endonezya'da beyan edilmekte ve otomatik bilgi değişimi kapsamında raporlanmaktadır. Pek çok aile varlıklarını Singapur'da tuttu ve bunları trust'lar, holding şirketleri ve tek aile ofisleri içinde yeniden düzenledi. Bu yapıların vergisel durumu E.III. ve E.IV. Bölümlerin konusudur. Güdülerin ağırlığı gizlilikten güvenliğe kaydı: rupiaha bağımlılığı azaltan çeşitlendirme, uluslararası yatırımlara erişim, nesiller arası geçiş planlaması ve siyasi riske karşı koruma. Endonezyalı müşteriler, I.II. Bölüm'ün incelediği Çinli müşterilerle birlikte bu yapıların en önemli kullanıcıları arasında yer almaya devam etmektedir.

Notlar

1. Wikipedia, "Indonesia–Singapore relations" (erişim tarihi: Kasım 2026): "In early 1965, two Indonesian Marines blew up the Macdonald house building in Singapore"; iki deniz piyadesinin 1968'de idam edilmesi, yaklaşık 300 öğrencinin Cakarta'daki Singapur büyükelçiliğine baskın düzenlemesine yol açtı; Wikipedia, "Indonesia–Singapore relations" (erişim tarihi: Kasım 2026): "Indonesia and Singapore established diplomatic relations on 7 September 1967.". ↩
2. "Singapura sumbang repatriasi tax amnesty terbesar", *Kontan*, 29 Mart 2017, Vergi Genel Müdürlüğü'ne (Direktorat Jenderal Pajak) atıfla: Singapur'daki yurt dışı varlık beyanları Rp 751,19 trilyon (%73,08), Britanya Virjin Adaları Rp 76,92 trilyon (%7,48), Hong Kong Rp 56,27 trilyon (%5,47), Cayman Adaları Rp 52,86 trilyon (%5,14); "Tax Amnesty Program Indonesia Ended, What Are the Results?", indonesia-investments.com, 3 Nisan 2017: beyan edilen toplam IDR 4.865,7 trilyonluk varlık yaklaşık 366 milyar ABD doları olarak verilmektedir. Bu da dolar başına yaklaşık 13.300 rupiahlık bir kur

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

anlamına gelir. Singapur rakamının dönüştürülmesi yazarın hesaplamasıdır. ↩

3. "Tax Amnesty Program Indonesia Ended, What Are the Results?", indonesia-investments.com, 3 Nisan 2017: Endonezyalıların Singapur'da yaklaşık IDR 2.600 trilyon tuttuğu, bunun IDR 650 trilyon civarındaki kısmının gayrimenkul gibi yatırıma dönüştürülemeyen varlıklardan oluştuğu tahmin edilmektedir; "Upaya Singapura Cegah Repatriasi Dinilai Tak Langgar Hukum", *Hukumonline*, 27 Temmuz 2016, Center of Indonesia Taxation Analysis'ten Yustinus Prastowo'nun sözleri: "Hampir 60% nasabah perbankan Singapura adalah WNI". ↩

4. "Top 5 Foreign Investor Countries in Indonesia 2025, Singapore Dominates", *Databoks* (Katadata), 19 Ocak 2026, Yatırım Bakanlığı/BKPM'nin 15 Ocak 2026 tarihli basın toplantısına atıfla: Singapur 17,4 milyar ABD doları (metinde yüzde 30,9, özette yüzde 30,1), Hong Kong 10,6 milyar ABD doları, Çin 7,5 milyar ABD doları, Malezya 4,5 milyar ABD doları; "Singapore, the Largest Investor in Indonesia in 2024", *Databoks*, 2025 ve BKPM'ye atıf yapan diğer haberler: 2024'te 20,1 milyar ABD doları (Bakan Rosan Roeslani, 31 Ocak 2025 tarihli basın toplantısı: 20,07 milyar ABD doları); "Singapore, the Largest Source of Foreign Investment in Indonesia Over the Last 15 Years", *Databoks* (Katadata), 27 Ekim 2026, Yatırım ve Aşağı Akış Sanayi Bakanlığı/BKPM'ye atıfla: Rp 2.055,71 trilyon, 2010–2025 dönemindeki toplam yabancı yatırımın yüzde 28,6'sı. ↩

5. Singapur Maliye Bakanlığı, "Singapore and Indonesia Sign An Updated Avoidance of Double Taxation Agreement" başlıklı basın duyurusu, 4 Şubat 2020 (mof.gov.sg): Indranee Rajah ve Sri Mulyani Indrawati tarafından imzalandı; güncelleme "lowers the withholding tax rates for royalties and branch profits", "provides for tax exemption in the source State for certain capital gains" ve "incorporates internationally-agreed standards to counter treaty abuse"; mevcut anlaşma "has been in effect since 1992". ↩

6. IRAS, "Updated Singapore-Indonesia Agreement for the Elimination of Double Taxation Enters into Force" (iras.gov.sg, erişim tarihi: Kasım 2026): anlaşma "entered into force on 23 July 2021"; Sovereign Group, "Revised

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Singapore-Indonesia tax treaty brought into force", 16 Eylül 2021: her iki tarafın onayının ardından 23 Temmuz'da yürürlüğe girdi, "effective as of 1 January 2022". ↩

7. DBS'nin (PT Bank DBS Indonesia), OCBC'nin (PT Bank OCBC NISP Tbk) ve UOB'nin (PT Bank UOB Indonesia) Endonezya'daki yan kuruluşları için bkz. üç grubun 2025 yılı faaliyet raporları. ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com